

escola bressol

escola bressol

una proposta d'actuació

document de treball elaborat per:

Elisabet Amorós
Irene Balaguer
Anna Carbajosa
Carme Cols
Rosa Ferrer
Josepa Gòdia
Marta Mata
Pepa Òdena
Isabel Teixidor
Montserrat Vinyals

en representació de les persones que sol·licitaren parlar del tema

Saifores, 6 de juny de 2003

Índex

L'escola bressol	4
Realitat actual	7
Punts per a un model	11
Proposta d'actuació	19
Consideracions	25
Annex	
Cronologia històrica	27

L'escola bressol

Com fa evident el recorregut històric de l'atenció als infants més petits de tres anys durant el segle XX, recollit en l'annex 1, el que es va iniciar per atendre els infants sense família o els infants de les dones que s'incorporaven al món del treball com a mà d'obra barata, s'ha reconegut com a dret dels infants a l'educació.

**dret de l'infant
a l'educació**

Aquest canvi de concepte potser és la gran aportació que en aquest camp s'ha fet, tant a les dones com als infants, pel que significa d'emancipació mútua i de reconeixement de tots dos com a persones amb drets. La diferència rau en què la dona, com a persona adulta, sap que té drets i és capaç de reclamar-los, en canvi l'infant encara no ho sap, necessita que la societat i els governs vetllin i actuïn perquè els seus drets siguin respectats. És des d'aquesta perspectiva que defensem el dret de tot infant a l'educació des del seu naixement.

des del seu naixement

Sabem que els canvis de mentalitat fluctuen en funció de la ideologia dominant en cada moment. En el repàs de la petita història de l'atenció als més petits també es pot constatar que, quan es viuen períodes de progrés en el país, és evident un canvi de concepció en la política envers els infants. En tenim bona prova en l'excepcional trajectòria dels anys trenta, que culmina amb la República i el Decret del CENU, i també en la recuperació de la democràcia, que culmina amb la LOGSE.

**reconegut pels governs
de progrés**

De la mateixa manera, en els períodes reaccionaris la història retorna els més petits al punt de partida, les polítiques proposen assistir només els més desvalguts i guardar els infants mentre les mares treballen; en tenim una prova evident en tot el període franquista, en què es van crear les guarderies de l'INAS (Instituto Nacional de Asistencia Social) i es va promulgar el decret de guarderies laborals. També avui, ja en el segle XXI, una altra evidència és l'aprovació de la LOCE.

**menys tingut
pels governs reaccionaris**

Des del nostre punt de vista, aquest és un element diferenciador fonamental que permet identificar una política de progrés. I en conseqüència ens sentim plenament legitimats per afirmar que, per identificar una política per als infants de 0 a 3 anys hereva de la tradició del progrés, cal reconèixer l'infant com a persona, amb dret a l'educació.

**cal reconèixer l'infant
com a persona**

Però, també sabem que aquests canvis de concepció sobre la cura dels infants i la seva educació, uns canvis construïts sobre

**l'escola bressol
des d'altres punts de vista**

la pràctica fins a elaborar noves teories sobre el desenvolupament i la pròpia educació, no són avui l'únic punt de vista que hem de considerar a l'hora de plantejar una política per als nostres temps.

L'escola bressol és un element clau per al desenvolupament harmònic de la societat moderna, una societat que necessita la incorporació del màxim de persones, tant si són homes com dones, al món del treball per fer viable l'Estat del Benestar que tothom desitja i que una política de progrés ha de garantir.

És coneguda la coincidència entre les edats en què les parelles tenen el primer fill i el període de màxima productivitat, tant dels homes com de les dones. Des d'aquesta perspectiva, l'escola bressol esdevé un element clau per facilitar la incorporació de les famílies joves al món del treball.

Sabem que una oferta generalitzada d'escola bressol de qualitat ha estat un element fonamental en altres països europeus per recuperar la taxa de natalitat. El nostre país avui dia té la taxa més baixa del món, i això està produint problemes greus per al futur, tant d'ordre econòmic com social.

Si es fa una clara política de progrés creant una xarxa d'escoles bressol públiques, a més de contribuir veritablement a fer compatibles les responsabilitats familiars i laborals dels joves, s'està creant també un important filó d'ocupació, com a un element més per al necessari reequilibri social i econòmic del país. Una proposta que recollia el "llibre blanc" de Delors.

A totes les propostes d'aquest document de treball es prenen en consideració les coordenades que s'han plantejat fins ara i que pensem que han d'orientar una política de progrés a Catalunya per al segle que just comença.

**fer viable
l'Estat del benestar**

**amb la incorporació
de famílies joves al treball**

**amb la recuperació
de la taxa de natalitat**

**l'escola bressol
es també un filó d'ocupació**

**per una política
de progrés**

Realitat actual

Consideracions sobre la realitat social

Els estudis sociològics sobre els nuclis familiars amb infants de 0 a 3 anys del país coincideixen a destacar alguns paràmetres que cal prendre en consideració:

Nivell de formació

Les mares i els pares dels infants d'aquestes edats representen la generació més i millor formada que s'ha tingut mai en el país. En el conjunt del país s'observa una quasi total igualtat de formació entre els homes i les dones, en algunes poblacions les mares amb estudis universitaris són més del doble que els pares.

**les mares i els pares
més i millor formats que mai**

Horaris i precarietat laboral

La jornada laboral en general és de 8 hores. En el conjunt del país la jornada a temps parcial no és significativa, com tampoc ho és l'ús dels permisos parentals o les reduccions de jornada, tant perquè encara són poc enteses pel món empresarial com perquè comporta una reducció d'ingressos familiars. En aquesta realitat cal considerar també l'índex d'atur i la precarietat laboral que afecta molt especialment les mares joves.

horaris llargs

Habitatge i mobilitat

En el nostre país cada cop hi ha més possibilitats de desplaçar-se amb facilitat, tant en tren com en cotxe, i aquesta facilitat de comunicació està produint canvis importants en la manera de viure, és una facilitat creixent i en expansió, responsable, en part, del canvi de criteris en l'elecció de l'habitatge, uns criteris condicionats tant pel seu cost com també per voler una altra forma de vida. Aquesta realitat fa que més del 50% de les famílies amb infants de 0 a 3 anys treballin fora de la població on viuen.

**més del 50% es desplaça
fora del seu municipi
per anar a treballar**

Soledat i dimensió

Els nuclis familiars són cada cop més petits i el suport que tradicionalment representava la família ramificada propera és menys freqüent, perquè o bé viu lluny o bé treballa.

**la família ramificada
es lluny**

Famílies d'altres països

Cada cop més el nostre país rebrà famílies procedents d'altres països de la Unió Europea i d'altres continents. Aquesta nova realitat, que avui representa un 3,8% de la població de Catalunya, té un repartiment molt divers per les poblacions del país, i és un element que cal considerar en aquest context.

**repartiment desigual
en el país
de les famílies immigrants**

Infants de 0 a 3 anys

El que es podria descriure com un bé escàs representa poc més del 2,5 % de la població del país. La imatge social dels infants d'aquesta franja d'edat és generalment molt positiva, les persones adultes que els envolten descobreixen espontàniament les seves múltiples capacitats, i possibilitats de desenvolupament. Però en el context de vida d'aquests infants avui es poden trobar amb molts adults i amb pocs germans o companys. L'escola bressol, amb la seva qualitat pedagògica, és el medi i el mitjà adequat per a l'educació dels més petits.

un bé escàs

Oferta d'escola bressol

La realitat actual de l'oferta d'escola bressol és el reflex de les polítiques conservadores i de progrés que s'han desenvolupat durant el segle XX.

En el sector públic cal diferenciar entre la Generalitat i els Ajuntaments. Les actuals llars d'infants del Departament d'Ensenyament a tot Catalunya són les mateixes 40 que en el seu dia va crear el franquisme, des de l'INAS o des de la Sección Femenina. És cert que durant aquests anys s'han fet canvis

**Departament
d'Ensenyament**

importants, tant des del punt de vista pedagògic, com des de la formació i la consideració del personal, però el govern de la Generalitat, durant vint i quatre anys, no ha creat ni una sola escola bressol. Conseqüentment es podria afirmar que, en quantitat, ha fet menys que el franquisme per als infants de 0 a 3 anys.

A Catalunya han estat els ajuntaments, l'administració pública de progrés, qui durant el període democràtic, tot i no tenir competències, han creat 413 escoles bressol, però ho han fet establint prioritats d'uns recursos sempre insuficients.

Ajuntaments

El sector privat, amb 623 escoles bressol, és majoritari pel que fa a l'oferta. Cal diferenciar-hi avui tres tipologies:

Sector privat

- escola bressol estretament vinculada a alguna escola privada,
- escola bressol amb voluntat de servei públic, creada per professionals i pares a causa de la precarietat de l'oferta,
- i escola bressol estrictament de "negoci", quasi sempre precari.

L'estudi de la Diputació de Barcelona «L'educació dels més petits» de 1999, permet disposar d'un quadre que ens mostra les dades d'escolarització del curs 1996-1997 per a cada una de les edats i dels sectors públic i privat.

Escolarització curs 1996-1997

situació 1996 -1997

	menys d'un any		d'un any		de dos anys		de 0 a 3 anys	
infants	56.700		54.500		53.900		165.100	
EB púb.	1,40%	799	8,26%	4.506	16,60%	8.951	8,6%	14.256
EB priv.	2,94%	1.670	14,48%	7.895	30,05%	16.201	15,60%	25.766
totals	4,25%	2.469	23,55%	12.401	47,18%	25.152	24,24%	40.022

Dades curs 2001-2002

Previsió curs 2002-2003

Públic	10,70%	17.724
Privat	20,13%	33.241
Total	30,86%	50.965

Públic	14,27%	23.569
Privat	20,28%	33.484
Total	34,55%	57.053

els dos darrers cursos

Les dades que el Departament d'Ensenyament va fer públiques a l'inici del curs 2002-2003 mostren l'esforç que han fet els ajuntaments per crear noves escoles bressol. Entre l'any 1997 i el 2003 gairebé han doblat l'oferta.

Punts per a un model

Punts per a un model divers i coherent

Seria erroni parlar d'un model únic d'escola bressol en la mesura que la realitat del país és diversa i una institució com aquesta ha d'ajustar-se a les necessitats pròpies de cada context.

**a realitat diversa
model divers**

Una política de progrés a Catalunya ha de desenvolupar-se sobre la base d'oferir diversitat de models d'escola bressol amb una gran coherència. Coherència en les condicions de vida i d'educació que s'ofereixin als infants, coherència en les relacions que s'estableixin amb les famílies, i coherència en les condicions de treball dels professionals.

**però, amb coherència
pedagògica**

Una diversitat que haurà de concretar-se des de cada Ajuntament, però que per poder articular aquesta proposta es sintetitza en tres tipologies, dues de les quals corresponen als models més generalitzats d'escola bressol i la tercera correspon a una modalitat nova també necessària en la societat actual.

**cal respectar la diversitat
i promoure la coherència**

- Escola bressol d'horari extens fins a un màxim de 10 hores diàries. Model que contribueix a fer compatibles les responsabilitats familiars i laborals, a les parelles amb un horari complet.
- Escola bressol d'horari curt fins a un màxim de 6 hores diàries. Model que s'adequa a aquelles necessitats familiars i laborals amb horaris reduïts.
- Escola bressol d'horari màxim de 6 hores setmanals. Model que contribueix a acollir els infants i les seves famílies que no necessiten o no desitgen que el seu infant vagi diàriament a l'escola bressol però que desitgen poder compartir amb altres persones els primers anys de criança, desenvolupament i educació dels seus infants, mentre aquests juguen amb altres.

Tot i que les propostes se centren fonamentalment en els models prioritaris que s'ha impulsar en el context actual i futur del país.

Els punts importants, i en els quals cal configurar la coherència del model necessàriament divers d'escola bressol, són:

- els horaris,
- les dimensions adequades,
- la formació i retribució del personal,
- els espais, i
- els costos.

Horaris

Avui hi ha en el país una gran diversitat d'horaris, tant en l'organització de la vida dels infants a l'escola bressol, com en l'oferta d'obertura de les escoles, com en la dedicació de les persones que hi treballen.

cal una anàlisi global

En un nombre important d'escoles, els horaris són fruit de la rutina, de la tradició, del que s'ha fet sempre o de mesures que s'han anat imposant com a correctores parcials de les exigències que les noves realitats socials demanen, però no s'ha considerat el tema en la seva globalitat.

Per contribuir a articular una resposta proposem:

Horari dels infants

Tota persona quan fa moltes hores que està en un mateix lloc tendeix a tenir cansament o saturació de l'ambient. Els infants també. És aconsellable, doncs, que els infants no restin a l'escola un nombre excessiu d'hores. Ara bé, la realitat actual comporta que molts infants, per necessitats de les seves famílies, facin un horari extens a l'escola bressol, i això obliga a garantir que aquest resulti positiu per a ells, en tot moment.

de les necessitats dels infants i les famílies

PROPOSEM que es vetlli minuciosament l'organització del temps i es garanteixi l'atenció personal indispensable al seu benestar durant tots els moments.

Horari de l'escola bressol

A Catalunya cada vegada hi ha una necessitat més generalitzada de cobrir horaris extensos de treball i a aquests cal afegir-hi el temps de desplaçament. Però en realitat encara hi ha diferències entre les poblacions del país.

considerant les hores de treball i desplaçament

PROPOSEM que cada Ajuntament faci un estudi sobre les necessitats de la seva població per establir l'horari, o horaris, de les escoles bressol.

PROPOSEM que l'horari de la majoria de les escoles bressol cobreixi de 9 a 10 hores de servei, i que l'horari mínim d'estada dels nens no sigui inferior a 4 hores, per garantir l'estabilitat de relació als infants. Per a les escoles bressol de nova tipologia, els horaris podran ser entre 3 i 6 hores setmanals, en la mesura que els infants estan acompanyats d'una persona adulta del seu àmbit familiar.

Horari flexible

Per satisfer tant les necessitats de les famílies com les dels infants, hi ha d'haver flexibilitat en els horaris, molt especialment en els d'entrada i els de sortida.

**flexibilitat
i regularitat**

PROPOSEM que aquesta flexibilitat respecti la regularitat i l'estabilitat en les relacions entre els infants, les famílies i les mestres.

Horari del personal

Si considerem que cal crear escoles bressol amb horaris diversos, els horaris del personal educador necessàriament hauran d'ajustar-se a aquesta diversitat.

**divers però
proporcional**

PROPOSEM que els horaris de treball s'ajustin sempre proporcionalment a la distribució següent:

37 hores i mitja de treball a la setmana, de les quals:

30 hores de treball directe amb els infants,

2 hores de treball amb l'equip,

1 hora de treball amb les famílies,

1 hora de formació,

1 hora de sistematització de la documentació,

Les 2 hores i mitja restants, s'acumularan per cobrir altres necessitats d'atenció als infants, com per exemple torns en període de vacances fins a un total de 125 hores anuals.

Des del punt de vista sanitari, pedagògic, organitzatiu i econòmic les escoles bressol han de tenir cuina pròpia, per poder garantir un servei acurat i que satisfaci les necessitats dels infants d'aquestes edats.

PROPOSEM que l'horari del personal de cuina i neteja s'estableixi en funció de les necessitats i de les característiques de cada escola, tenint en compte els horaris de funcionament, el nombre d'infants i la quantitat d'espai, interior i exterior.

Dimensions adequades

Capacitat total

L'edat dels infants exigeix que les escoles bressol siguin institucions petites i que puguin adequar-se a les necessitats de cada context.

**escoles bressol
petites**

PROPOSEM que les dimensions màximes per a una escola bressol siguin d'un total de 58 infants, organitzats en un total de 6 grups, dos de cada any d'edat, i les mínimes de 12 infants d'edats diverses.

Nombre d'infants per adult i grup

El nombre d'infants per grup i el nombre d'infants per educador són una qüestió fonamental per garantir el tracte personal que els infants d'aquestes edats requereixen.

**garantir
el tracte personal**

En aquest tema és important conèixer quina es la realitat de la Unió Europea i la dels països del nostre entorn més proper.

La Xarxa d'Atenció a la Infància de la Comissió Europea (1996), en el seu document «Objetivos de calidad en los servicios infantiles», on fa la proposta de "Quaranta objectius de qualitat", planteja les proporcions següents:

Primer any (0-12 mesos): 4 infants per grup i adult.

Segon any (12-24 mesos): 6 infants per grup i adult.

Tercer any (24-36 mesos): 8 infants per grup i adult.

Això significa una mitjana de 6 infants per adult.

La realitat del països del nostre entorn és:

països del nostre entorn

França

Primer any: 3 infants per grup i adult.

Segon any: 6 infants per grup i adult.

Tercer any: 9 infants per grup i adult.

(Mitjana de 6 infants per adult).

Itàlia

Primer any: 3 infants per grup i adult.

Segon any: 5 infants per grup i adult.

Tercer any: 7 infants per grup i adult.

(Mitjana de 5 infants per adult).

Regne Unit

Primer any: 2 infants per grup i adult.

Segon any: 3 infants per grup i adult.

Tercer any: 4 infants per grup i adult.

(Mitjana de 3 infants per adult).

Normalment en aquestes edats els grups son heterogenis.

PROPOSEM per a Catalunya:

Primer any: 6 infants per grup i adult.

Segon any: 8 infants per grup i adult.

Tercer any: 15 infants per grup i adult.

La qual cosa significa una mitjana de 9,6 infants per adult.

Formació del personal

És evident la necessitat que el personal educador tingui la formació inicial de mestre. Però la existència, encara avui, d'una especialitat de formació professional -tècnic en educació infantil-, fa que acceptem les dues titulacions, vigents fins ara.

mestres

PROPOSEM que en cap cas pugui treballar amb infants d'aquestes edats personal educador que no tingui una de les formacions esmentades.

PROPOSEM que, per respectar les persones que encara no han tingut la possibilitat d'actualitzar els seus estudis, s'ordini una oferta àmplia i diversa de formació, que arribi, si és necessari, a establir novament un acord amb les Universitats per oferir un pla especial de magisteri.

Espais, interiors, exteriors, i equipament

Els infants d'aquestes edats tenen necessitat d'espais diversificats per fer les activitats diàries a l'escola: jugar, dormir, canvi de bolquers, menjar.

Aquestes diverses necessitats han d'estar recollides en les dimensions dels espais, que en cap cas podran ser inferiors als establerts per a infants més grans.

diversificats

Un espai a l'aire lliure per als infants d'aquestes edats és avui una necessitat inqüestionable tant del punt de vista pedagògic com de la salut dels infants.

aire lliure

Tant els espais interiors com els exteriors han de ser rics en propostes d'acció i de desvetllament de la curiositat que els infants d'aquestes edats tenen envers tot el que els envolta.

rics en propostes

Es tracta de fer espais austers i acollidors alhora, on els infants i els adults puguin trobar tot allò que necessiten, uns espais pensats, rics amb estímuls i coneixement de les funcions que han de complir.

austers i acollidors

PROPOSEM que el tema dels espais sigui reglamentat seguint els paràmetres de l'objectiu 32 del document de la Xarxa d'Atenció a la Infància de la Comissió Europea 40 objectius de qualitat, en el qual es consideren necessaris 6 m² per infant tant a l'interior com a l'exterior.

Costos i assumpció de responsabilitats

El cost d'un infant a l'escola bressol es defineix bàsicament a partir de tres paràmetres:

paràmetres

El nombre d'infants per grup i educador, l'horari de servei que ofereix l'escola bressol i la retribució del personal.

La realitat actual de l'escola bressol a Catalunya és el resultat de la història particular de cada institució i de la de la població a la qual pertany. Quan es coneixen i s'analitzen es poden comprendre les diferències de cost existents. Seria erroni comparar costos sense conèixer la història i els paràmetres que els fonamenten.

**cal conèixer
la història**

Actualment hi ha escoles bressol amb horaris curts i altres amb horaris llargs, que n'hi ha amb professionals pagats correctament i amb professionals pagats miserablement, que n'hi ha que tenen un nombre d'infants excessiu, per grup i per educador, i que en algunes escoles és fins i tot inacceptable.

**hi ha realitats
inacceptables**

En la comparació de costos realitzada a partir dels tres paràmetres abans esmentats, hem pogut observar que, en escoles que tenen un grau d'homogeneïtat entre elles, el cost nen any oscil·la entre els 5.000 euros i els 6.250 euros, la diferència correspon bàsicament a la durada de l'horari, que en uns casos és de 8 hores, i en altres, de 10 hores de servei.

En la comparació de costos hem pogut observar que hi ha escoles bressol amb un horari de 8 hores i un cost de 3.230 euros; en aquests casos el menor cost és degut a l'explotació del personal, que té una retribució igual o inferior al salari mínim interprofessional i amb uns horaris excessius o intermitents. Una realitat que fa que el cost sigui inferior, però amb una situació insostenible, tant per la dignitat dels professionals com per la inestabilitat de personal que comporta per a l'escola.

Cal prendre responsabilitats en la qüestió dels costos. En el nostre país, les diferències en cap cas són el resultat d'una gestió més o menys bona sinó que són el resultat d'una absoluta desconsideració envers els infants, envers els treballadors i envers les famílies.

**cal prendre
responsabilitats**

Si considerem la manera com són coberts els costos, les diferències encara resulten més grans. Aparentment sembla que s'està aplicant un criteri equitatiu, desenvolupat des de la coneguda política de terços, però no és així.

PROPOSEM que el pressupost d'una escola bressol sigui calculat en funció del cost any d'un infant, d'acord amb les tres tipologies plantejades:

- **Per un grup de 10 infants, 6 hores setmanals: 66 euros.**
- **Per un grup de 10 infants, amb un horari de 6 hores diàries: 4.300 euros.**
- **Per un grup d'infants, amb un horari de 10 hores diàries: 6.800 euros.**

Proposta d'actuació

Municipalització

Considerem que tota la xarxa d'escola bressol pública del país ha de ser municipal. Són els ajuntaments els que coneixen a fons les necessitats actuals i futures de la seva població i per tant són els que millor poden elaborar el model d'escola bressol que cal per als seus ciutadans.

crear la xarxa municipal

Amb aquesta proposta es mantindrà i augmentarà la diversitat de l'oferta d'escola bressol del país, com a manera d'optimitzar els recursos d'acord amb les necessitats de cada context.

PROPOSEM que el govern de la Generalitat vetlli per la coherència i per l'equitat del servei de l'escola bressol al conjunt de ciutadans del país.

Contractació de personal

Actualment el conjunt d'administracions públiques tendeixen a contractar empreses de serveis per no incrementar la plantilla de personal. En molts casos aquesta pràctica es converteix en una oferta de treball precari i d'inestabilitat laboral molt negativa per a un servei com el d'escola bressol.

no al treball precari

PROPOSEM que prioritàriament el personal de l'escola bressol sigui contractat per l'ajuntament. I si això no és possible, que s'adjudiqui la seva gestió directament a un equip de professionals constituït explícitament per a cada escola i sense ànim de lucre. Que no s'adjudiqui a una empresa de serveis per diverses escoles.

Construcció i remodelació

Considerem que durant aquest període, caldrà impulsar un ampli pla de construcció i remodelació d'edificis. En la mesura del possible i com a un element més de reforç de les línies de continuïtat amb el conjunt de l'escola pública, caldrà que les noves escoles bressol s'ubiquin en espais lliures d'escoles de primària o llocs propers al parvulari i a l'escola primària.

cal un ampli pla d'ubicació i construcció

PROPOSEM que els ajuntaments siguin els responsables de la realització dels projectes, de la seva execució i finançament.

Considerem que per al finançament de les obres els ajuntaments poden cercar i gestionar la col·laboració d'empreses del seu terme municipal, com han fet amb èxit alguns ajuntaments.

PROPOSEM que el govern de la Generalitat estableixi les condicions físiques que hauran de complir els espais, vetlli pel seu compliment, assessori aquells ajuntaments que ho sol·licitin, i complementi la partida d'inversions on sigui necessari.

Línies de continuïtat de la xarxa pública

És urgent que l'oferta educativa pública de cada població, d'escola bressol, de parvulari, de primària i de secundària en les poblacions que n'hi hagi, mostri la seva línia de continuïtat. Tant si les escoles estan en un mateix edifici o en un mateix recinte escolar com si no ho estan, la continuïtat és positiva per al sistema educatiu, per als infants i també per a les famílies perquè els dona seguretat.

**de l'escola bressol
a la secundària**

PROPOSEM que el govern de la Generalitat coordini i vetlli aquesta continuïtat com a un element fonamental per a la coherència de l'oferta pública.

Compromís de 30.000 noves places públiques

El govern de la Generalitat ha de promoure la creació de 30.000 noves places d'escola bressol de titularitat pública.

PROPOSEM que, per fer realitat el compromís que la societat catalana reclama i el país necessita, el govern de la Generalitat estableixi convenis amb els ajuntaments i realitzi amb ells la planificació del conjunt del país.

La dimensió del compromís exigeix recursos humans i financers d'un ampli abast i per tant planteja un repte polític i de planificació del conjunt de la societat catalana.

**exigeix recursos
humans i financers**

Cal recuperar per a l'oferta pública l'oferta actual no pública però que durant anys ha actuat omplint el buit de l'actuació pública que ha deixat fins ara el govern de la Generalitat.

**recuperar per
l'oferta pública**

PROPOSEM que, d'acord amb aquest plantejament, el 50% de les places públiques de nova creació siguin d'integració de l'actual xarxa privada social de cada població a la xarxa pública dels municipis, sempre que compleixin els requisits que s'han d'establir des del govern de la Generalitat, com es va fer en el seu moment per a les escoles del CEPEPC.

La reducció del nucli familiar, la soledat de moltes parelles per afrontar el repte de ser pares, el fet que hi ha famílies que desitgen atendre personalment el seu infant durant un període de temps, i l'arribada creixent de famílies d'altres països, exigeix que l'oferta que s'ha de desenvolupar contempli aquesta nova realitat.

**l'oferta s'ha d'adequar
a la realitat**

PROPOSEM que, d'acord amb les noves necessitats de les famílies del país, un 10% de l'oferta d'aquestes places de nova creació sigui per a tipologies d'escola bressol amb una oferta màxima de sis hores setmanals.

Repartiment de les 30.000 noves places públiques municipals

10% d'escoles bressol de 6 hores setmanals	3.000 noves places
20% d'escoles bressol de 6 hores diàries	6.000 noves places
70% d'escoles bressol de 10 hores diàries	21.000 noves places

Previsió per fer efectiu el compromís el 2007

	2004	2005	2006	2007	compromís
6 hores setmanals	750	750	750	750	3.000
6 hores diàries	1.500	1.500	1.500	1.500	6.000
d'integració	1.500	750	750		3.000
de nova creació		750	750	1.500	3.000
10 hores diàries	5.250	5.250	5.250	5.250	21.000
d'integració	5.250	2.625	2.625		10.500
de nova creació		2.625	2.625	5.250	10.500

Finançament

Considerem que, per fer realitat una política de progrés veritablement corresponsable amb els ajuntaments, cal allunyar-se del que ha fet fins ara el govern de la Generalitat, que ha aportat 549 euros per infant curs com a única subvenció als ajuntaments per fer front a uns costos que com se sap són molt superiors.

D'acord amb la realitat diversa en necessitats i recursos de les poblacions i ajuntaments del país, des del govern de la Generalitat cal fer una política compensadora de desigualtats com a garantia d'equitat.

**cal una política
per l'equitat**

PROPOSEM que el govern de la Generalitat agrupi, o identifiqui, en una única partida pressupostària tots els fons actualment dispersos en els pressupostos de diferents conselleries, ministeris i altres organismes públics, per als infants de 0 a 3 anys i per a la conciliació de la vida familiar i laboral.

PROPOSEM que el govern de la Generalitat, financi el conjunt de l'oferta municipal amb un 50% del cost del personal mestre.

El procés quadriennal de creació de les 30.000 noves places portarà a una previsió pressupostària per al 2007 de:

Pressupost per al 2007	66.390.000 euros
escoles bressol de 6 hores setmanals 3.000 noves places 300 grups d'infants 300 professionals a 600 euros	90.000 euros
escoles bressol de 6 hores diàries 6.000 noves places 600 grups d'infants 900 professionals a 26.000 euros	11.700.000 euros
escoles bressol de 10 hores diàries 21.000 noves places 2.100 grups d'infants 4.200 professionals a 26.000 euros	54.600.000 euros

Previsió de la despesa anual d'acord amb la planificació de l'oferta per al 2007

2004	2005	2006	2007	
6 hores setmanals	22.500	45.000	67.500	90.000
6 hores diàries	2.925.000	5.850.000	8.775.000	11.700.000
10 hores diàries	13.650.000	27.300.500	40.950.750	54.600.000
Totals	16.595.500	33.195.500	49.793.250	66.390.000

PROPOSEM que els ajuntaments, d'acord amb la seva voluntat política, la possibilitat pressupostària i la realitat de la seva població, aportin entre el 10% i el 40% del cost total de cada escola bressol, fent pública la seva política compensadora de desigualtats entre les famílies de la seva ciutat o població.

PROPOSEM que el govern de la Generalitat, en funció de les diferents capacitats pressupostàries dels ajuntaments estableixi, una política compensadora de recursos per a l'escola bressol.

PROPOSEM que el govern de la Generalitat vetlli perquè les famílies paguin com a màxim un terç del cost total del servei i que la seva aportació en forma de quota no superi el 15% dels seus ingressos familiars.

Consideraciones

Consideracions sobre la proposta presentada

Considerem que d'aquesta manera és possible, en el termini de 4 anys, complir el compromís electoral i de govern.

Considerem que la partida pressupostària que garanteix la viabilitat de la proposta és plenament assumible, en la mesura que és inferior al que actualment dedica el Departament d'Ensenyament a transports escolars i menjador, correspon a un 2 % de l'actual despesa del Departament d'Ensenyament i a menys d'un 10% de la proposta socialista d'increment pressupostari en educació, proposta que ja conté la creació de 30.000 places d'escola bressol.

Considerem que la proposta s'ajusta a les necessitats de la població de Catalunya, tant en extensió de l'oferta pública com en diversitat i coherència del model.

Considerem que la proposta representa un filó d'ocupació important, amb més de 3.000 nous llocs de treball directes, se'n dignifiquen prop de 3.000 més, i a més es facilita a les famílies del país fer realment compatibles les seves responsabilitats laborals i familiars, amb la incidència directa en 6.000 llocs de treball.

Considerem que s'allibera els ajuntaments de la despesa desproporcionada que estan mantenint actualment.

Considerem que la proposta valora el treball educatiu d'aquestes primeres edats i reconeix, preveu i assumeix l'equiparació retributiva del personal educador com a mestre.

Considerem que la proposta pot generar la il·lusió que el país necessita per crear sinèrgies de complicitat entre la població i les institucions que facin realitat el canvi que tants desitgem.

Considerem que és una proposta viable per fer realitat una política de progrés per a la Catalunya del segle XXI.

Annex I

Cronologia històrica

L'educació dels més petits té, a Catalunya, una història de la qual cal conèixer la cronologia, per tal de valorar la situació actual i les propostes.

1901-1930. Els infants orfes o abandonats estan recollits en Asils municipals, o provincials, portats generalment per monges.

Algunes empreses, especialment a les colònies fabrils, tenen guarderies per als fills de les obreres; en general les porten també monges.

Entre l'Ajuntament de Barcelona i la Mancomunitat de Catalunya propicien la implantació de la **pedagogia montessoriana** a les escoles municipals, els asils de les Diputacions i les guarderies de les colònies fabrils.

1931-35. A tot Espanya, la República amb la base del coneixement de **Fröbel** i d'altres pedagogs, aportada per les accions i publicacions de la **Institución Libre de Enseñanza**, i a Catalunya, amb la base de Montessori, i els enfocaments de **l'Escola Nova**, ofereix ja en l'escola pública un model de Parvulari de qualitat, sovint amb parvulistes municipals al costat dels mestres nacionals de Primària.

1936-38. La guerra civil posa a les mans de la Generalitat la gestió del sistema educatiu. Des del primer moment preveu l'augment de mares que hauran de treballar a les fàbriques d'on els obrers han estat mobilitzats i el mateix mes de juliol de 1936, aprova el Decret del **CENU**, on per primera vegada al món es reconeix l'educació "bell punt l'infant neix", amb **Escola Bressol** de 0 a 3 anys, Parvulari de 3 a 6 anys, etc. El mateix estiu hi ha un procés de formació accelerada del personal de les antigues institucions i de les noves, i comencen a funcionar guarderies en fàbriques incautades, amb una qualitat pedagògica que serà punt de referència arreu. La seva directora, Dolors Canals, exiliada a Nova York, serà l'encarregada d'implantar-les a aquesta ciutat, quan els Estats Units entren en la guerra que esdevindrà mundial.

1939. Acabada la guerra civil, les antigues guarderies i asils tornen a la seva situació dels segle XIX i són regulades només segons les orientacions assistencials **d'Auxilio Social**. El 0-3 és purament de beneficència.

Durant molts anys el Ministeri d'educació no fa ni Escoles maternals ni Parvularis.

Al llarg de tres dècades, apareixen Guarderies i Escoles maternals privades, amb diversos trams d'edat i de diversa categoria social, per als nens de 0 a 6 anys. L'objectiu i la qualitat pedagògics en són absents. Algunes antigues guarderies de colònies fabrils i els parvularis municipals continuen emprant el material Montessori, però els plantejaments pedagògics del temps de la República i la guerra han estat bandejats. Els darrers cinquanta i els primers seixanta, l'incipient moviment obrer que és la **JOC**, a l'empara de parròquies de suburbi, crea algunes Guarderies de barri, tot buscant orientació pedagògica Montessori en les primeres escoles renovadores d'aquell moment.

1965. El mateix any i en el mateix context pedagògic i professional, es crea **l'Escola de Mestres Rosa Sensat**, que tindrà des del primer moment una atenció especial pel Parvulari, i es crea el **Jardí d'Infants** de la parròquia de Santa Oliva, per a nens de 1 a 6 anys, primer model d'Educació infantil en l'àmbit rural. Serà model i farà taca d'oli al la comarca del Baix Penedès, actualment amb aquest servei municipal generalitzat.

1966. Dins del mateix context, neix la primera **Llar d'infants** de Barcelona a l'empara de la Parròquia de Sant Ignasi, i amb mestres que han conegut les "cases dels nens" dels kibbutz israelians.

1968. A l'Escola d'Estiu s'inicia la **Secció de Llar d'Infants**. N'és secretària Irene Balaguer. La secció perdura, i és actualment la més nodrida de mestres i d'estudiants.

Per l'Escola d'estiu passaran els millors especialistes europeus en l'educació dels més petits: Irène Lézine, Loris Malaguzzi, Elionor Goldshmiel, Judit Falk, etc.

1970. La LGE de Villar Palasí, dedica uns articles al parvulari, que anomena Pre-escolar, de 3 a 6 anys, com a preparació de la EGB, i la Escuela maternal, prèvia al Pre-escolar. S'inicia només la implantació del Pre-escolar de més a menys edat: P5 per aprendre de llegir i escriure, P4 davant la demanda general, etc.

El moviment professional i veïnal a favor de l'educació dels més petits recupera el nom d'**Escola Bressol** en record del CENU i comença a manifestar-se amb força a través de **coordinadores locals**. S'estén per tot Espanya, i arriba a tenir a més del suport dels Moviments de Renovació Pedagògica, el dels ICES de les Universitats.

1974. Els darrers Ajuntaments franquistes fan "concessions" al moviment i ciutadà i apareix la figura del **Patronat municipal de guarderies infantils** amb el de l'Ajuntament de Barcelona, promès per l'alcalde Massó i signat per l'alcalde Socias. Serà emblemàtic.

1975-76. El Document Per una nova escola pública catalana, inclou l'**Escola Bressol i el Parvulari, com a trams de l'Escola Pública.**

1977. Després de les primeres eleccions, María Izquierdo i Marta Mata presenten al Congrés una primera **moció demanant la planificació de l'Escola infantil.**

1979. Els primers Ajuntaments democràtics acullen alhora les peticions de Parvularis complets de tres cursos i la de suport i responsabilització de les Escoles Bressol que el moviment professional i veïnal ha anat creant. Proliferen els Patronats i es creen algunes **Escoles Bressol municipals.** Els costos previstos espanten, davant l'abandó de l'administració educativa.

1980. Es reobre el Parlament de Catalunya. Marta Mata hi presenta una primera **proposició de llei de l'Educació dels infants de fins a 3 anys,** que és rebutjada amb els vots de CiU, ERC i UCD. Les Conselleries d'Ensenyament i de Sanitat, però, regulen per primera vegada els requisits mínims que han de complir els establiments que atenen infants d'aquesta edat.

1981. L'1 de gener la Generalitat assumeix la gestió i regulació del sistema educatiu a Catalunya. Les 40 guarderies i les partides pressupostàries traspassades provenen de tres ministeris, Cultura, Sanitat i Treball, i de moment es quedaran a la Conselleria de Sanitat, fins que finalment, i per la pressió del sector, les assumirà Ensenyament com a Llars d'Infants. La Generalitat no en crearà cap de nova.

Aquest any, Rosa Sensat inicia la publicació de la Revista **In-fàn-ci-a** en català. És directora Irene Balaguer. Actualment té subscriptors de totes les comarques de Catalunya, País Valencià i les Illes, de les quals es forma el Consell de Redacció ampliat. In-fàn-ci-a organitza anualment dos **viatges col·lectius**, un per a conèixer alguna de les escoles d'aquestes comarques, i un altre a una ciutat estrangera, d'Europa principalment, algunes d'Amèrica del Nord i del Sud i una del Nepal. La revista ha iniciat també la col·lecció **Temes d'Infància**, on es publiquen experiències i estudis propis i traduccions de nous plantejaments socials i pedagògics d'arreu.

1982. Amb l'arribada del PSOE al govern central s'obre un procés de realització de moltes de les reivindicacions. El partit publica **Escuelas Infantiles** on es recullen moltes de les experiències, reivindicacions i propostes fetes fins llavors.

1983. El ministre Maravall encarrega un projecte de **llei d'Educació infantil**, però el postposa a una llei més general. Al 1r. Congrés de Moviments de Renovació Pedagògica, el Ministre presenta el projecte de la LODE i se li presenten a ell els d'ordenació de sistema educatiu, començant per l'Educació Infantil.

1986. El Ministeri, a instàncies de mestres de Rosa Sensat que coneixen l'experiència de formació de mestres en euskera de l'Escola Normal d'Eskoriatza, promou un **Pla especial de formació** per als mestres que treballen sense titulació oficial en educació infantil. Set universitats espanyoles la realitzen, i s'aconsegueix que les set universitats catalanes, amb el suport de la Conselleria, l'ofereixin també. L'operació es salda amb la posta al dia de la formació dels mestres més experimentats, i la titulació de .... mestres a Catalunya, i ... mestres a la resta de l'estat, i el consegüent augment del nivell pedagògic de l'Escola Infantil.

1986-96. Durant aquests deu anys es reuneix la **Xarxa d'Atenció a la Infància**, creada per la Comissió Europea. Hi treballen experts de dotze països. La d'Espanya és Irene Balaguer. Realitzen set conferències i seminaris (el de Barcelona l'any 1990 és sobre la **qualitat dels serveis** per a la infància) a més de participar en altres activitats de l'organització. Té 32 publicacions i ha estat molt important per a enriquir i homologar conceptes i llenguatge damunt d'una realitat tan diversa com la europea, i per establir les bases d'una col·laboració franca en noves iniciatives.

1987-1995. A Barcelona es produeix la integració de les Escoles Bressol del PMGI en l'escola municipal d'aquest tram, que arriba al nombre de 39. El **procés es fa amb tots els ítems de qualitat emmarcats en la tradició renovadora autòctona, i contrastats amb els d'Europa.** L'escola bressol de Barcelona, i amb ella, la de Catalunya és considerada com la millor de l'Estat.

1990. Després d'un debat articulat i públic de tres anys, es promulga la **LOGSE**. La llei ordena el sistema educatiu en tres etapes: Educació Infantil amb un primer cicle de 0 a 3 anys i un segon cicle de 3 a 6, la

Primària, de 6 a 12 i la Secundària de 12 a 18. Encara que la obligatorietat i gratuïtat va de 6 a 16 anys, el 3-6 es generalitza a l'Escola Pública.

El 0-3 es considera primer tram del sistema educatiu i es decreten uns requisits de formació i titulació del seu personal així com dels seus espais i funcionament. L'aplicació de la llei en aquest tram queda en mans de cada comunitat autònoma, i de la seva voluntat de col·laborar amb els municipis, que són els que han assumit més responsabilitats en aquest camp, encara que de manera desigual, segons la demanda, canviant, i en general en augment, les dificultats pressupostàries, en augment també, i la importància donada a la qualitat en aquest tram de l'educació. En conjunt es pot dir que encara que la llei va fer pujar el nivell pedagògic en general, la manca de pressupostos i de planificació, no ha afavorit una correcta extensió del servei i ha posat de manifest el desgavell administratiu existent, amb l'excepció de la CA de Madrid, governada pel PSOE.

A Catalunya, sense l'actuació dels ajuntaments, diversificada segons l'adequació a la pròpia situació i demanda, avui no es podria parlar d'una Escola Bressol de qualitat. Però els models municipals, que són molts i en general de qualitat, no han tingut de la Generalitat les orientacions convenientes de cohesió pedagògica, ni han rebut el suport econòmic que els correspon com a escola pública. Al contrari, la oferta de subvenció ha estat feta segons paràmetres, ratio d'infants/mestre, espais, etc. de baix nivell pedagògic, que alguns ajuntaments, especialment amb pocs recursos, s'han sentit forçats a acceptar. Com a exemple del contrari, l'Ajuntament de Santa Oliva, 38 anys després de la seva creació, té contractades cinc mestres per l'antic Jardí d'Infants.

Aquest any 1990, Rosa Sensat inicia també la publicació de la revista **In-fan-cia** en castellà, amb difusió per la resta d'Espanya i l'Amèrica llatina. El Consell de Redacció té membres pertanyent a les 14 CCAA no catalanes.

2001. Com a resultat de les connexions establertes en la Xarxa Europea, vuit revistes de països pertanyent a la Unió acorden, a Saifores, iniciar la revista *Infància a Europa*, amb consell de redacció comú, textos aportats per les revistes, ara ja nou, i publicats en dos números anuals en la pròpia llengua: alemanya, anglesa, catalana, castellana, danesa, flamenca, francesa i italiana. Ben aviat se n'hi afegiran d'altres. La revista **In-fàn-ci-a de Rosa Sensat**, a més de formar part del Consell de redacció, hi aporta els articles propis i fa les versions de tots, en català i en castellà.

2002. L'enemiga del PP contra les lleis socialistes, LODE i LOGSE, és larvada durant el seu primer període govern, amb majoria relativa, i apareix amb tota la seva virulència, a partir del 2000, amb la majoria absoluta. La **LOCE**, correspon a grans traços a una concepció centralista, dretana i de mercat del sistema educatiu. Menysprea la seva condició de realitzador del dret de l'infant a l'educació, de compensador de desigualtats socials, de foment de la participació i de l'autonomia dels centres, que han d'adequar la seva qualitat a l'entorn immediat. A cop d'articles i decrets, imposa la competitivitat respecte una qualitat entesa com a "nivel de calidad" d'uns programes, abandonant la via dialogant dels governs del PSOE respecte els de les CCAA, especialment Catalunya. D'altra banda, constatant que resulta més car a l'Estat mantenir l'Escola pública que subvencionar la privada, deriva les partides dels pressupostos cap a aquest capítol.

Respecte el que fins ara constituïa el primer cicle de l'Educació Infantil, l'Escola Bressol de 0 a 3 anys, la treu del sistema educatiu com a tal, en considerar-la assistencial, i la desregula, deixant-la sense requisits mínims pedagògics. Qualsevol persona física o jurídica pot crear un servei per a nens d'aquesta edat, sigui guarderia, ludoteca, parking, o escola, sense complir altres requisits que els de sanitat d'una botiga, i amb tot el lucre que els empresaris puguin obtenir. La manca de marc legal, i la previsible política de rebaixada de les subvencions, sense criteris de qualitat per justificar-les, damunt de la situació diversificada i confusa de l'Escola Bressol arreu, fa que en començar el segle XXI l'educació dels infants de 0-3 anys, tot i ser més rica, sigui també més alarmant i angoixant que a principis del segle XX, quan no es podia fer altra cosa que millorar. Ara podem tirar molt enrere.

A Catalunya el repte és gran. Som una de les C.A que més han avançat en els diversos models de qualitat i en l'extensió de l'educació del 0-3, però també la que presenta més situacions incoherents, a causa dels 23 anys de no entesa entre el govern de la Generalitat i els municipis i els MRP. Només un nou enfocament, des d'un nou govern de la Generalitat que doni suport als Ajuntaments i es refii dels plantejaments de MRP com Rosa Sensat, amb tota la seva experiència en la formació de mestres i professionals d'aquesta etapa, i en l'assessorament d'escoles i d'Ajuntaments, pot avançar en la solució d'un problema bàsic pel sistema educatiu i pel país, com és el de l'acolliment de l'infant "bell punt neix."